

כל מה שרצית לדעת על האפשרויות והסיכונים של שלום ומילחמה במזרח-התיכון... האם קצב ההתפתחויות המדיני והחברתי בעתיד ניתן לחיזוי כלשהו...

פרופסור יחזקאל דרור (49), נולד בווינה, אוסטריה. סיים את בית-הספר הראלי בחיפה, שירת במגננון ה"הגנה" ובצה"ל. בשנים 1949 עד 1953 למד באוניברסיטה העברית בירושלים, וסיים את הפקולטות למדעי-החברה והמשפטים בתארים בי.איי.איי. ומוסמך-למישפטים. בשנים 55-1953 השתלם באוניברסיטת הרווארד, ארצות-הברית, וקיבל תואר דוקטור. מאז 1955 נמנה פרופסור דרור עם סגל האוניברסיטה העברית, ומשמש כיועץ למינהל, תכנון ומדיניות לנופים ציבוריים וממשלתיים שונים. בשנים 3-1962 שימש פרופסור דרור כעמית במרכז למחקר במדעי ההתנהגות בסטאנפורד, ארצות-הברית, ובשנים 70-1968 פעל כעובד בכיר ב"תאגיד ראנד" בקליפורניה ובניו-יורק. כן הוזמן במהלך השנים לייעץ בנושאי תכנון, אסטרטגיה

ומדיניות באוסטרליה, איטליה, ארגנטינה, גרמניה, יפאן ועוד. באוגוסט 1975 הושאל למישרד-הביטחון כיועץ בכיר לתכנון ולניתוחי מדיניות. בספטמבר 1977 נבחר למישרת המדען הראשי של מופלגת העבודה ושל סיעת המערך בכנסת. ספריו של הפרופסור דרור, שראו אור בעברית, אנגלית, גרמנית, יפאנית, איטלקית ושפות נוספות, הם: "תיכנון לאומי בישראל - בשותפות עם פרום אקציון" (1966); "תיכנון לאומי בהולנד" (1967); "קביעת מדיניות" (1968); "מדיניות מטורפות: פאנאטיים וטרור כבעייה אסטרטגית" (1973); "וגם למדעי המדיניות" (1974). הראיון עם פרופסור דרור נערך בידי דן עומר:

המזרח-התיכון כתת-מעצמה בינלאומית - בלתי תלויה

המזרחית, וארץ-ישראל במובן של גבולות, הקו הירוק. לכן, אותה ישות פלסטינית תהיה בסיס להתמשכות ולטי-סוח של לאומנות תקיפה ותוקפנית. אך האמת היא שאין בסיס מדעי ודאי לחיזוי זה, מפני שלא ניתן להשוות את המצב הזה למצבים דומים אחרים, מהי הברירה הישראלית?

הברירה היא ללכת בהימור מעורב, הימור שנותן מצד אחד לפלסטינים סיפוק מינימאלי ויחד עם זאת הוא שם מיגבלות על המדינה, וכאן מחפשים את הפתרון שאינו עונה ב-100 אחוזים על כל הסכנות, אבל מצמצם אותן ככל האפשר. גם כאן, הדרך לטיפול במצב אי-ודאי היא לבצע בשלבים. לעשות צעד אחד ולראות תוך שלו-ארבע שנים לאיזה כיוון זזים הדברים. קיים צורך לבנות שר-שרת-התפתחויות, שתוביל למצב של יציוב השלום. אבל קשה לומר כבר עכשיו כיצד זה יראה. ייתכן כי אי-תלות פנימית פלסטינית, כפי שמציע ראש-הממשלה, תביא לארבעת רוחות. ייתכן גם שייוצרו מצבי-מתח כאלה שיאלצו את ישראל להתערב, יותר ויותר, ובסופו של דבר ההסדר יתפוצץ.

„עוסקים בעתיד שאיננו ודאי“

ביצע היות מנדיר מצב משכיערצון מהמבחינה הפלסטינית?

ראשית דבר, מבחינת האינטרס של השלום והביטחון, רצויה לנו מדינה פלסטינית שבעת-רצון, דשנה מבחינה חברתית-כלכלית, הפועלת ביחסים סימביוטיים עם מדי-נת-ישראל מצד אחד, ועם מדינות-ערב מהצד השני. מדינה שאין בה תנועה לאומית המכוונת כלפי חוץ. אלא שלהביא לקיומו של אידיאל כזה, זה עניין ממושך ביותר. ומצב שאינו משכיערצון?

החמור ביותר יהיה מצב שבו תהיה „ישות פלסטינית“ שיהיה לה די תופש-פעולה על-מנת לאגור נשק, יישות שתשאף להיות הדק ליצירת עימותים ומילחמות בין-יש-ראל לבין מדינות-ערב. ישות שתקיים יחסים הדוקים עם גורמים בינלאומיים עויינים לישראל, ותהסוך מקור של אי-שקט ואי-יציבות במזרח-התיכון. האם מאגרי מידע, כוח-אדם מיומן

פרופסור יחזקאל דרור

סבירה: הנה, ראו מה שרציתי. אין לי ברירה, אלא להת-כונן למילחמה ועל ידי כך להקשות על ישראל מבפנים. מצב כזה יהווה מהלומה כבדה מאד על האוכלוסייה הי-שראלית. יש לחשוב על המומנט הפסיכולוגי הפנימי, לאל-אסאדת יהיה אליבי בינלאומי, שיכול להחזיר אותו לאופציה המילחמתית.

„בירוקרטיה פנימית במדינה הפלסטינית“

מהם הסיכויים והסיכונים בפיתרון הי-ישראלי „בעייה הפלסטינית“?

אני מסתכל על הבעייה הפלסטינית מהממד הביטחוני בלבד. דהיינו, איני נכנס כלל לשאלת „זכות אבות“ על קרקעות שרובנו לא רוצים בהן במהיר של כלי-כך הרבה חושבים ערבים ודיכויים. אני מדבר רק מהמבחינה הבי-טחנית. יש כאן שתי ציפיות שונות. במקרה שתוקם מדי-נה פלסטינית, אפילו קטנה, זה יספק את הרצון לא-ייתלות ולעצמאות. המדינה הזאת תהיה עסוקה וטרודה בבירוקר-טיה פנימית, ובפוליטיקה פנימית. תהיה בירוקראטי-ציה, יהיה מינהל, האנשים היותר-נמרצים יהיו טרודים בפוליטיקה הפנימית. המרץ שהופנה בעבר להרפתקת-חוץ — יופנה פנימה. זו תהיה מדינה קטנה, כמו מדינות אחרות, הלאומיות הפלסטינית תגיע לידי סיפוקה. והאפשרות הפלסטינית השנייה?

באותו היגיון אפשר לומר גם ההיפך: שהמדינה הי-פלסטינית תהיה קטנה מכדי לתת סיפוק לאוכלוסייתה. חלק מהפליטים יחזרו אליה. יהיה בה לחץ-של אוכלוסייה, והחלום הפלסטיני של „ארץ אבות“ כולל עבר-הירדן

האם קיים גורם של הימור במצב הפו-רטי שניצר באחרונה?

בכל החלטה יש תמיד יסוד של הימור. אבל במצב הנוכחי קיים ההימור במיוחד. הדברים משתנים במהי-רות, ולא ניתן לחזות את האירועים מראש בצורה ברור-רה. כל החלטה שישראל תקבל, יהיו בה סיכויים וגם סיכונים. לא זו בלבד שיש כאן הימור, אלא שגם בלתי-ניתן להגדיר על מה מהמרים. הדברים יראו שונים לחלוטין בעוד 10 עד 15 שנים.

אתה יכול לפרט?

בעיית היסוד של ישראל, מבחינת השנת השלום והבי-טחון, היא אילו ויתורים ישראליים יקטינו את רצון מדי-נות ערב לפתוח במילחמה. ואם תפרוץ מילחמה, באיזו-מידה יהיה מחירה גבוה פחות ובגבולות נוחים פחות. כך-שמצד אחד יש להקטין את סיכוני, או הסתברות, המיל-חמה, ומצד שני לא להגדיל יותר מדי את חומרת המיל-חמה — אם אכן תפרוץ. זאת חייבת להיות הדילמה הי-שראלית הבסיסית, אם בוחנים את הנושא בשאלת השלום והמילחמה.

האם שורש הקונפליקט הישראלי-ערבי נומר?

בלי כל ספק, וזאת מאחר שאחד מיסודות הקונפליקט התמקד באי-הנכונות של מדינות-ערב להכיר בפועל בר-מדינת-ישראל, דבר זה השתנה שינוי רב. אבל האם הביא שינוי זה בסופו של דבר לכך שישראל היא עובדה-שצריך לנהל איתה משא-ומתן, עובדה לגיטימית בעלת זכות לחיות במזרח-התיכון? זהו דבר שאי-אפשר לקבוע בשלב זה.

מה הביא את ארץ-אדאת להכרה כי ישראל?

את הצעד של אל-אסאדאת ניתן לפרש כמה פירושים. (1) הוא החליט להעביר את תשומת-הלב המצרית לעבר שכנותיה באפריקה, ועקרונית ברור לו שהנשק הלוני הוא הפיתרון הפרמננטי היחיד לבעיות הכלכלה של מצ-רים, ולכן יש בכוונתו לנתק את מצרים מהסיכסוך המזר-רחתיכתי. (2) אל-אסאדאת ממשיך לדבוק באסטרטגיה בסי-סית של שחיקת ישראל, ובקברה זה אפשר להסכיר את צעדו כרציונאלי, תכליתי ומחושב היטב: להשיג את מכסימום הוויתורים מצד ישראל, בגלל הנכונות הישרא-

הברירה היא ללכת בהימור מעורב, הכיתרון שמחכשים אינו של מאה אחוזים

לית, והרצון לשלום של האמריקאים וגושים בינלאומיים אחרים. דבר זה יכול להביא, בעוד חמש-שש שנים, גם להגברת הלחץ של מצריים ושל מדינות ערביות אחרות על ישראל, עם הסכם או בלעדיו. (3) זהו המשך לפירוש מס' 2, בנושא שמירת האופציה המילחמתית בידי מצריים. אל-אסאדאת אומר את זה. הצבא המצרי אינו מתפרק, זהו משא-ומתן שצריך להתנהל על הסף, עם מיקוח קשה. משא-ומתן שיהיו בו משברים.

מה יקרה ברגע של משבר? אל-אסאדאת יכול לומר שישראל מתנהגת בצורה בלתי-

שיחוף-פעולה פורה יאכשר את הכיכת המזרח-התיכון למעצמה עולמית עצמאית

יעבודת-יצוות שיוטתית יכולים לעזור בהקטנת פרופיד החימור? יכולים, אבל מבלי לבטל את עצם האופי של ההימור. ניתוח טוב יותר, בכוחו להגדיר אפשרויות ולסייע בקביעת אבני-דרך שיאפשרו, על-מנת להתקדמות הזמן, לראות את מהלך העניינים ולהתאים החלטות בצורה גמישה לאירועים חד-שים. אבל אי-הוודאות בנוייה למצב עצמו, ומולדחים להש-לים עם כך שאנחנו עוסקים בעתיד שאיננו ודאי. האם צעדו של אל-אסאדאת פתח שרשרת של שינויים במזרח-התיכון?